

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Bakalaureusetöö

Alar Parksepp

**Hiina ja Jaapani julgeolekupoliitiliste arengute
mõju kahe riigi vahelistele suhetele: Senkaku
saartetüli näitel**

Juhendaja: Urmas Pappel, MA

Tartu 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

.....

Alar Parksepp

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Sisepoliitika ja rahvusvahelised suhted	6
2. Metodoloogia	9
3. Senkaku/Diaoyu saared ja nende ajalooline taust.....	11
3.1. Senkaku/Diaoyu saarte olemus.....	11
3.2. Senkaku/Diaoyu olulisus	11
3.3. Senkaku saarte ajalooline taust.....	14
4. Arengud Hiinas ning Jaapanis	17
4.1. Hiina poliitilised arengud alates 2013. aasta 23. novembrist.	17
4.2. Jaapani poliitilised arengud alates 2013. aasta 23. novembrist.	22
5. Järeldused ja diskussioon.....	27
Kokkuvõte	30
Kasutatud kirjandus.....	31
Summary	36

Sissejuhatus

Antud bakalaureusetöö eesmärk on uurida, kuidas ühe riigi sees toimuvad poliitilised arengud ja otsused avaldavad mõju selle riigi suhetele teiste riikidega. Tänapäeva globaliseerinud maailmas ei ole riikidel tihtipeale võimalik täielikult olla isoleeritud muust maailmast, mistõttu ühe riigi sisepoliitika võib edasi kanduda selle sama välispoliitikasse ning mõjutada suhteid teiste osapooltega. Riikide sees toimuvatel protsessidel ja poliitikategijate ambitsioonidel on sageli potentsiaali ohustada teiste riikide julgeolekutunnet, kuna antud protsessid ja ambitsioonid võivad ühel hetkel muutuda vastuvõtmatuks või vastuoluliseks teiste riikide eesmärkide ning arusaamadega.

Kuigi teemakohaseid ja huvitavaid riike on palju, mida uurida, keskendub antud uurimistöö just Hiina Rahvavabariigi ja Jaapani suhetele. Selleks, et kahe riigi suhete uurimine liiga laiali ei valguks, võtab antud töö fookusesse kahe riigi suhted seoses Senkaku (hiina keeles Diaoyu) saartetülga.

Mõlema riigi sees toimuvate poliitiliste arengute ja otsuste mõju kahe riigi vahelistele suhetele uurimisaluste Senkaku saarte küsimustes, teeb eriliseks ning aktuaalseks asjaolu, et nii Hiina kui Jaapan peavad kõnealuseid saari enda riigi suveräänseteks maa-aladeks. Kuigi konfliktijuured peituvad ülemöödunud sajandist, on konflikt teravnenud viimase kümnendiga märgatavalt. Lisaks Hiina Rahvavabariigile ja Jaapanile pretendeerib Senkaku/Diaoyu saarte omandiõigusele ka Hiina Vabariik (mitteametlikult Taiwan). Kuna bakalaureusetöö keskendub Hiina Rahvavabariigi ja Jaapani bilateraalsete suhete uurimisele, ei kaasata edaspidisesse analüüsi Taiwan.

Tüli Senkaku/Diaoyu saarte üle on olnud Hiina ja Jaapani suhete üks peamisi probleemikoldeid. Samal ajal mõlemad riigid on tunnistanud majanduslikus tähenduses kummagi riigi olulisust nende majanduste funktsioneerimisel ning on loonud mitmeid koostöö kokkuleppeid (Japan Defence & Security Report 2015, 39).

Bakalaureusetöö täpsem eesmärk on leida vastust küsimusele, kuidas on mõjutanud Jaapani ning Hiina sisepoliitilised muutused mõlema riigi vahelisi suhteid Senkaku saartetüli näitel.

Antud bakalaureusetöö käsitleb endas militaarjulgeolekuga seotud muutusi ning poliitikategijate seisukohti Jaapanis ja Hiinas alates 2013. aasta 23. novembrist, mil Hiina Rahvavabariik kuulutas Senkaku saared oma õhukaitse turvatsooni osaks. (The Guardian, 2013)

Andmete kogumise meetodina kasutatakse akadeemiliste artiklite, ajalehtede artiklite ametlike dokumentide ja muude teemakohaste materjalide tekstide kvalitatiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab keskenduda teksti peamistele tähendustele ning teemadele. Tekstide analüüsimiseks ning neist andmete kätte saamiseks kasutab bakalaureusetöö induktiivset meetodit. Esmaste allikatena kasutab käesolev bakalaureuse töö peamiselt 2015. aasta Hiina militaarstrateegia ja Jaapani riigikaitse valget raamatut, lisaks kasutab antud töö CSIS'ise (*Center for Strategic and International Studies*) võrdlevat analüüsi Hiina strateegia ja sõjaväe moderniseerimise kohta.

1. Sisepoliitika ja rahvusvahelised suhted

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida, kuidas ühe riigi sees toimuvad poliitilised arengud mõjutavad selle sama riigi suhteid rahvusvahelisel tasandil. Eesmärk tugineb eeldustel, et siseriiklikel arengutel ning poliitikategijatel on tõepoolest potentsiaali mõjutada selle sama riigi välispoliitikat ning suhteid teiste riikidega. Selleks, et uurida, kuidas sisepoliitilised arengud on mõjutavad kahe riigi vahelisi suhteid, tuleb eristada sisepoliitika välispoliitikast.

Kaarbo (2015, 195) toob oma artiklis välja Carlsnaes'i kriitika, et erinevus siseriikliku ja rahvusvahelise poliitika vahel on sageli küsitav, mistõttu pole neid võimalik üksüheselt alati eristada. Kaarbo lisab, et kaasaegne rahvusvaheliste suhete teooria problematiseerib antud lahknevust ning haarab järjest enam sisepoliitilisi ja otsustustegijate tegureid.

Hoolimata Carlsnaesi kriitikast, eristada antud töö sisepoliitika mõistet välispoliitikast. Antud töö kontekstis defineeritakse sisepoliitikat kui ühe riigi valitsuse poolt tehtavaid unilateraalseid poliitikaid, arenguid ning muudatusi seadustikus oma eesmärkide saavutamiseks sama riigi piirides.

Adnan (2014, 657) toob välja, et välispoliitika vastupidiselt tähendab tegevuste valikut väljaspool riigipiire oma eesmärkide saavutamiseks. Roscoe Pound seletab, et sisepoliitika on sotsiaalne läbi seadusandluse ning välispoliitika on poliitilise mõjutamise kasutamine, et panna teisi riike rakendama nende seadusloomevõimet sellisel moel, nagu esimene riik soovib (Adnan 2014, 657-658).

Kuigi käesolev töö lahutab välispoliitika mõiste sisepoliitikast, võtab see arvesse asjaolu, et siseriiklikud poliitikad ning arengud võivad mõjutada selle sama riigi välispoliitikat ning rahvusvahelisi suhteid.

Neack (2008, 6) defineerib oma raamatus välispoliitikat näiteks järgmiste punktide alusel:

- Välispoliitikat tehakse ja viiakse ellu keerulistes siseriiklikes ning rahvusvahelistes keskkondades
- Välispoliitika tuleneb huvipoolte kohalike ja rahvusvaheliste tegurite ja gruppide koalitsiooni tööst.
- Välispoliitika tuleneb nii sisepoliitilistest probleemidest kui ka välissuhetest.

Samuti kirjutab Kaarbo (2015, 192), et uuemad arengud liberalismi, konstruktivismi ja realismi rahvusvaheliste suhete teoorias on kaasanud siseriikliku tasandi ning psühholoogilised faktorid. Võrreldes kahekümne aasta taguse ajaga, on siseriiklikud poliitikad ning otsustustegemised vägagi suurel määral seotud kaasaegsete rahvusvaheliste suhete teooriatega. Näiteks neoklassikalise realismi järgi, kohalikud poliitikad ja otsustuste tegemised mõjutavad riigijuhtide reaktsioone rahvusvahelisse süsteemi.

Riiklikud liidrid, eriti valitsusejuhid peavad mängima kahe tasandi – siseriikliku ja rahvusvahelise poliitika - vahel. Robert Putnami (1988, 434) „kahe tasandi mänguteooria“ järgi on valitusjuht ükskõik, millises poliitilises süsteemis motiveeritud kahe sarnase eesmärgi poolt. Esiteks säilitada oma poliitilist võimu ning teiseks ehitada ja säilitada poliitilist koalitsiooni. Seega võivad kohalikud poliitikad mõjutada otsusetegijat, kui ta soovib saavutada siseriiklike eesmäärke läbi välispoliitika. Juht, kes antud mängu mängib, peab leidma kesktee, mis oleks optimaalne tema valijatele ning teistele ühiskonnagruppidele, samal ajal üritades saavutada maksimaalne kasu riigile rahvusvahelises keskkonnas ning säilitada oma poliitiline positsioon.

Robert Putnam ei maini oma teoses eraldi põhilisi huvigruppe, kes poliitikategijaid võivad mõjutada, mistõttu on teooria režiimiülene ja kehtib kõikides riigisüsteemides –

erinevad vaid siseriiklike survestajate grupid ning meetodid ning ulatused, kuidas nad mõju avaldavad (Mitchell 2001, 33-35).

Robert Putnami kahe tasandi mänguteooriat on näiteks Jakub Lepš (2003) kasutanud Ameerika Ühendriikide Hiina-suunaliste poliitikate uurimisel pärast Tiananmeni väljaku sündmusi 1989. aastal. Antud teooriat kasutades analüüsis Lepš Ameerika Ühendriikide presidendi George Bushi üritusi tasakaalustada vastuolulisi kohalike ja rahvusvahelisi imperatiive, et läbi suruda tema soovitud Hiina poliitika. Hoolimata avalikkuse vastuolust, suutis säilitada Bush oma poliitilise positsiooni ning viia läbi soovitud Hiina-suunaline välispoliitika, mis tähendas USA ja Hiina Rahvavabariigi vahelise koostöö jätkamist, mis pikemas perspektiivis oli Ameerika Ühendriikidele ja selle rahvale kasulik.

Seega mõjutab sisepoliitika välispoliitikat ning rahvusvahelisi suhteid, kuna riigijuhid peavad mängima kahe tasandi vahel, üritades samal säilitada oma poliitilist positsiooni ning teisalt saavutada maksimaalne kasu rahvusvahelisel areenil oma riigi jaoks. Teisisõnu avaldavad sisepoliitilised probleemid ning survestajad mõju valitsuse välispoliitilistele käikudele ning seeläbi suhetele teiste riikidega.

Antud bakalaureusetöö tugineb peamiselt Robert Putnami kahe tasandi mänguteooriale: selleks, et säilitada siseriiklik positsioon ja kaitsta riigi huve tuleb riigijuhtidel astuda rahvusvahelisele areenile, sageli minnes konfliktssesse olukorda teiste riikidega. Täpsemalt analüüsib antud töö, kuidas siseriiklikul tasandil toimuvad protsessid ja eesmärgid mõjutavad suhteid rahvusvahelisel tasandil. Arvestades asjaolu, et sisepoliitikal on tõepoolest mõju riigi välispoliitilisele käitumisele, võtab antud bakalaureusetöö keskseks uurimisküsimuseks probleemi, kuidas on Hiina Rahvavabariigi ja Jaapani sisepoliitilised arengud mõjutanud kahe riigi vahelisi suhteid seoses Senkaku saartetülga.

Uurimus keskendub peaaesjalikult arengutele militaarjulgeoleku valdkonnas, mõistes julgeolekupoliitikat kui osana riigi sisepoliitikast. Julgeolekupoliitikat käsitletakse käesolevas töös siseriikliku teemana, kui seda poliitikat rakendava riigi eesmärgiks on

territoriaalse terviklikkuse, suveräänsuse, kodanike, riigi stabiilsuse, riiklike huvide tagamine või kaitsmine potentsiaalsete ohtude eest, mis võivad olla tingitud nii sisemise kui ka välise keskkonna poolt. Antud töö kontekstis tähendavad siseriiklikud julgeolekpoliitilised arengud muudatusi selle riigi seadustikus, julgeolekustrateegiates, militaarvõimekuses ning käitumises, mis on tehtud unipolaarselt, teiste riikide kaasosaluseta.

2. Metodoloogia

Vastamaks käesoleva bakalaureusetöö uurimisküsimusele, kuidas mõjutavad Jaapani ning Hiina sisepoliitilised muutused mõlema riigi vahelisi suhteid Senkaku saartetüli näitel, kasutab antud töö analüüsimisel materjalide kvalitatiivset sisuanalüüsi uurimismeetodit.

Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab keskenduda teksti peamistele tähendustele ning teemadele. Tekstide analüüsimiseks ning neist andmete kätte saamiseks kasutab bakalaureusetöö induktiivset meetodit. Andmete kogumise eesmärgiks on välja selekteerida põhilised teemad ning punktid, millel on olulised tähendused uurimisküsimuse analüüsimisel. Strauss ja Corbin (1990) kirjutavad, et nähtustest aru saamine ning nende mõistmine ja teooria loomine kvalitatiivsest metoodikast lähtudes on loomult induktiivne. Induktiivne teooria on kirjeldav, määratleb sisemised ja välimised seosed ning taotleb uute teadmiste hankimist.

Andmete kogumisel kasutatakse akadeemilisi artikleid, ajalehtede artikleid, ametlike dokumente ning muid teemakohaseid materjale. Antud bakalaureusetöös kaasatakse materjale alates 23. novembrist 2013, mil Hiina kuulutas Senkaku/Diaoyu saared enda õhukaitse turvatsooni osaks. Analüüsitavad materjalid peavad kätkema Jaapani ning Hiina sees toimunud julgeolekupoliitilisi arenguid ning muudatusi, mis on mõjutanud dispuuti Ida-Hiina mere saarte üle.

Analüüsitavate esmaallikadena haarab käesolev uurimus peamiselt 2015. aasta Hiina militaarstrateegia ning Jaapani riigikaitse valged raamatud. Jaapani riigikaitse valge raamatu puhul on tegemist Jaapani valitsuse poolt välja antud iga-aastase dokumendiga. Antud dokumendi puhul on tegemist üle neljasaja lehekülje pikkuse materjaliga, mis käsitleb Jaapani julgeolekualaseid ohte ning strateegiaid, võttes fookusesse suurenenud Hiina poolse ohu. Hiina Riiginõukogu Teabebüroo poolt välja antud 2015. aasta Hiina valge raamat on esimene, mis käsitleb Hiina militaarstrateegiaid. Lisaks kasutab antud töö CSIS'ise (*Center for Strategic and International Studies*) võrdlevat analüüsi Hiina strateegia ja sõjaväe moderniseerimise kohta. CSIS'ise analüüs käsitleb põhjalikult Hiina militaarvaldkonnaga seotud teemasid.

Kuna mõlema riigi valge raamatutel on oht olla kallutatud ning Hiina ja Jaapani valitsused võivad neid dokumente kasutada kui propaganda vahenditena, siis militaarstrateegiates toimunud arengute kinnitamiseks ja nende täiustamiseks toob antud töö välja ka meediaväljaannetes kajastatud Hiina ja Jaapani reaalsed tegevused seoses Ida-Hiina merega alates 23. novembrist 2013.

Analüüsitavatest allikatest võetakse välja peamised teemad ning punktid, mis näitavad Hiina ning Jaapani sees toimunud julgeolekupoliitilisi arenguid ja poliitikategijate seisukohti seoses Ida-Hiina merega. Poliitikategijate seisukohad ning retoorikad on antud töö kontekstis olulised, kuna need annavad aimdust, millised on julgeolekupoliitiliste arengute kõrval kummagi riigi juhtide ning ametiisikute lähenemised suhetes teise riigiga. Julgeolekupoliitiliste arengute all mõistetakse muudatusi selle riigi seadustikus, julgeolekustrateegiates, militaarvõimekuses ning käitumises, mis on tehtud unipolaarselt, teiste riikide kaasosaluseta.

Leitud andmete põhjal, millised arengud on mõlema sees toimunud või millised on olnud nende juhtivate isikute sõnavõttud, analüüsib antud bakalaureusetöö autor, kuidas on need mõjutanud Hiina ja Jaapani bilateraalseid suhteid seoses Senkaku saarte dispuudiga.

3. Senkaku/Diaoyu saared ja nende ajalooline taust

Selleks, et mõista, miks Senkaku/Diaoyu saared mängivad olulist rolli Hiina ja Jaapani kahepoolsetes suhetes, tuleb lahti seletada kõnealuste saarte olemus. Seega on antud peatüki ülesanne välja tuua nende saarte ajalooline taust ning miks kumbki riik peab neid saari just enda territooriumi osaks, lisaks anda vastust, millepärast need asustamata saared on mõlema riigi jaoks olulise tähtsusega.

3.1 Senkaku/Diaoyu saarte olemus

Kõigepealt, enne kui diskussiooniga edasi minna, tuleb ära seletada, mis saartega õigupoolest on tegemist.

Jaapanipäraselt Senkaku ja hiinapäraselt Diaoyu saared asuvad Ida-Hiina meres, Taiwanist ligi 120 meremiili kirdes, Hiina maismaast 200 meremiili idas ning Jaapani kõige lõunapoolsemast prefektuurist, Okinawast 200 meremiili edelas (Choong 2014, 59). Senkaku/Diaoyu saared koosnevad viiest asustamata väikesest laiust ning kolmest kaljurahnust, mille kogu pindala on umbkaudu kuus ruutkilomeetrit (Choong 2014, 59).

3.2 Senkaku/Diaoyu olulisus

Kui just sai välja toodud, et tegemist on vaid mõne asustamata laiuga ja kaljurahnuga, siis tekib paratamatult küsimus, miks on need saared niivõrd olulised, mis panevad kaks Aasia suurriiki kuue ruutkilomeetri pärast konfliktssesse situatsiooni? Selle alapeatüki eesmärk on just anda seletust, miks reaalselt Hiina Rahvavabariik ja Jaapan Senkaku/Diaoyu saarte pärast nii aktiivselt võitlevad, et ollakse valmis ohustama kahe riigi vahelisi suhteid.

Senkaku/Diaoyu saarte olulisust võib lahterdada kolme peamise teema alla. Esiteks on nende saartega seotud majanduslikud huvid. Kuigi saarte puhul on tegemist ligi 6 ruutkilomeetri suuruse maa-aladega, kaasnevad nendega palju suuremad territooriumilaiendused Ida-Hiina merel.

Choong (2014, 60) toob oma tekstis välja, et mõlemad riigid rõhutavad antud juhul ÜRO mereõiguse konventsioonile (UNCLOS). Jaapan rõhutab UNCLOSi kuni 200 meremiili ulatusega majandusvööndile (EEZ) ning selle konventsiooni võrdsete „vahemaade“ ja „õiglase lahenduse“ printsiipidele. Hiina rõhutab „maismaaterritooriumi pikenduse“ printsiibile, ulatudes Hiina rannikust Okinawa madalikuni, distantsiga 350 meremiili.

Tokyo on väljapakkunud Ida-Hiina merd läbiva mediaanjoone.

Hiina jaoks tähendaks see, et vaidlusalune ala asub Jaapani poolt väljatoodud mediaanjoone ja Okinawa madaliku vahel, ning Jaapani jaoks on see ala, kus mõlema riigi majandusvööndid ulatuksid teineteisest üle (Drifte 2014).

Selle mereterritooriumi olemasolu mõlema riigile on tähtis eelkõige seetõttu, kuna seal asuvad rikkalikud gaasi- ja naftavarud.

US Energy Information Administration’i järgi asub Ida-Hiina meres 60 kuni 100 miljonit barrelit naftat ning 1 kuni 2 triljonit kuupjalga maagaasi. Hiina allikad väidavad, et mitteavastatud maavarad võivad ulatuda kuni 160 miljoni barrelini naftat ning kuni 250 triljoni kuupjalani maagaasi, peamiselt Xihu ja Okinawa madalikes (Choong 2014, 60).

Senkaku/Diaoyu saarte olulisus majanduslikus tähenduses ei piirdu ainult seal leiduvate rohkete fossiilsete maavaradega. Ida-Hiina merega piirnevate riikide jaoks on oluline elatusallikas ka kalastamine (Drifte 2014). Drifte (2014) toob välja, et kuna Senkaku saari ümbritsevad rikkalikud kalavarud, siis Hiina Rahvavabariik, Jaapan kui ka Taiwan teadvustavad, et omades teemakohaseid laide ja kaljutükikesi ning nendega kaasneva majandusvööndi laienemisega, omavad nad ligipääsu Ida-Hiina meres asuvatele kalavarudele.

Teiseks on saartel strateegiline tähtsus. Choong (2014, 60-61) kirjutab oma artiklis, et isegi enne Teist maailmasõda otsis Ameerika Ühendriikide sõjavägi võimalust luua võimekas sõjaväe kohalolek Senkaku/Diaoyu saartele ning teine Ryukyusele kaitsevallina Nõukogude Liidu ekspansiooni vastu. Geopoliitilises tähenduses on saarte omamine merendushuvid ja julgeoleku perspektiivist vaadatuna äärmiselt oluline.

Eelnevalt sai välja toodud, et Senkaku saarestik asub nii Hiina Rahvavabariigi maismaast kui ka Jaapani Okinawa prefektuurist 200 meremiili ning Taiwanist 120 meremiili kaugusel. Masahiro (2013) kirjutab, et küsimus, kas saared on riigi territooriumi osa või mitte, otsustab, kas see riik saab neid saari vajadusel ära kasutada, muutes selle julgeoleku vaatepunktis olulise tähtsusega probleemiks. Kui saared tõepoolest kuuluvad kindlale riigile, võivad need saada näiteks raketipatareide asukohaks, kas siis ründe- või kaitsestrateegilistel eesmärkidel.

Masahiro (2013) toob võrdluseks Kuuba raketikriisi, kus Nõukogude Liit paigutas oma raketid Ameerika Ühendriikide lähedale Kuubale, mis oleks võinud eskaleeruda tuumasõjani. Sarnaselt, kui Senkaku saared saaksid Hiina territooriumi osaks, oleks see Okinawale ning Jaapanile tervikuna väga tõsiseks probleemiks.

Kolmandaks on saartel poliitiline tähtsus. Rose (2005, 8) väidab, et Senkaku/Diaoyu saarte dispuut on tõsiselt mõjutanud bilateraalseid suhteid läbi rahvusliku uhkuse esilemanamisega. See on tekitanud Hiina irredentistide¹ ja Jaapani paremäärmuslike natsionalistide tõusu, kes survestavad oma valitsusi kaitsma nende rahvuslikku uhkust. Natsionalistlik dünaamika antud saarte küsimuses on eriliselt oluline, sest nii Hiina kui ka Jaapan peavad balansseerima siseriiklike huve ning samal ajal hoidma kahepoolseid suhteid.

Samas on selge, et siseriiklikud survestajad dikteerivad antud dispuuti ning valitsuse vastused tagavad, et nad ei oleks „liiga pehmed“ või lepitavad (Manicorn 2010, 10).

¹ Irredentism on poliitiline või populaarne liikumine, mille eesmärk on tagasi võtta või tagasi okupeerida kaotatud kodumaa.

3.3 Senkaku saarte ajalooline taust

Mõistmaks edaspidist analüüsi tuleb lahti seletada esmalt saaretüli olemus ajaloolises tähenduses.

Alustada on mõttekas 1895. aastast, mil Jaapani valitsus liitis Senkaku saared ametlikult Jaapani territooriumi osaks. Jaapan väidab, et need saared olid eelnevalt *terra nullius* (Choong 2014, 61). Hiina seevastu rõhutab, et Jaapan okupeeris antud saared Shimonoseki lepingu järgi kui Hiina-Jaapani sõja saagina. Peking väidab, et neil on olemas 16. ja 17. sajandist pärit kaardid ning dokumendid, mis näitavad saari kui Hiina kaitseliste rannikujoonte osana. Hiina mainib, et saared on ajalooliselt osa Taiwanist, seega omas Peking saarte üle suveräänsust (Osti 2013, 4).

Teise maailmasõja lõpul oli Jaapan kohustatud loovutama oma territooriumid, mida ta sõjategevuse käigus oli hõivanud. Hiina järgi Diaoyu saared oleksid pidanud minema Hiina valduse alla kahe sõjaaegse liitlasvägede deklaratsiooni sätete põhjal (Zhnogqi 2007, 82).

1943. aasta Kairo deklaratsioon, mis sõlmiti Ameerika Ühendriikide, Ühendkuningriigi ja Hiina Vabariigi (Taiwani) poolt, mainis, et Jaapan peaks loobuma kõikidest saartest Vaikses ookeanis, mida Jaapan on hõivanud või okupeerinud alates I maailmasõja algusest. Samuti tõi see välja, et kõik saared, mida Jaapan on varastanud Hiinalt nagu Mansuuria, Formosa ja Pescarorid, peaksid tagastatama Taiwanile ning väljuma kõikidest territooriumitest, mida Jaapan on võtnud vägivalla ja ahnusega (Choong 2014, 62). Potsdami deklaratsioon 1945. aastal väitis, et Kairo deklaratsioon tuleb ellu viia ning Jaapani suveräänsust peaks vähendama Honshu, Hokkaido, Kyusho, Shikoku ning sarnastele väikstele saartele (Choong 2014, 62-63).

1951. aastal sõlmiti San Francisco rahuleping, mis formaalselt lõi rahu Jaapani ning liitlasvägede vahel. Lepingu sõlmimisele ei kaasatud Hiinat ega Taiwanit (Drifte 2014).

Selles lepingus Jaapan nõustus loovutama Nansei-shoto Ameerika Ühendriikide eestkoste alla, sisaldades ka Ryukyu ja Daito saari. Leping viitas teistele saartele, mis olid läinud Hiina kontrolli alla või mida Hiina enda omaks pidas. Samas Senkaku/Diaoyu saari need ei sisaldanud. Otsus lisada need saared Ryukyu saarte osaks, tehti alles hiljem (Osti 2013, 5). Kuigi Hiina aktsepteerib San Francisco rahulepingu sätteid, argumenteerib ta, et USA Okinawa okupatsiooni lõppemisega, sai Hiina tagasi Diaoyu saarte suveräänsuse kui osa Taiwanist (Osti 2013, 6).

Murdepunkt Senkaku/Diaoyu saarte vaidlustes saabus 1969. aastal, mil ÜRO Aasia ja Kaug-Ida Majanduskomisjoni geoloogid avalikustasid uurimuse. Antud uurimus väitis, et mandrilava Taiwani ja Jaapani vahel võib olla üks maailma kõige rikkalikumatest naftareservidest (Drifte 2014). Selle avastuse järel suurenes märgatavalt kõnealuste riikide huvi antud saarte üle. Jaapan väidab, et Hiina ei teinud ühtegi nähtavat tegevust 1895-1970. aasta vahel, mis kinnitaks nende suveräänsust Senkaku/Diaoyu saarte üle (Osti 2013, 7). Alles pärast naftavarud avastamist alustasid Taiwani ning Hiina võimud kõnealuste saarte suveräänsuse taga ajamist (BBC 2014).

1972. ja 1978. aastal Hiina ja Jaapani diplomaatilised suhted normaliseerusid ning vaidlusolevate saarte küsimus lükati kõrvale. Jaapani valitsus on hiljem antud „riiuli asetamist“ ümber lükanud, väites, et pole üldse dispuuti, mida kõrvale lükata. Kuigi Senkaku/Diaoyu saarte „riiulile asetamisel“ polnud õiguslikku alust, nõustus 1978. aastal poliitilistel eesmärkidel Jaapan antud teema kõrvale asetama (Drifte 2014).

Kuni 1990ndateni ei esinenud nende riikide vahel ühtegi märkimisväärset juhtumit, mis oleks saartega seotud. Alates 1996. aastast on Hiina uurijate laevad sisenenud Senkaku saarte vetesse, sealhulgas territoriaalvetesse (Drifte 2014).

2010. aastal süvenes konflikt veelgi, kui Hiina traaler rammis Jaapani piirivalve patrullpaate Senkaku saarte lähistel. Kokkupõrke tulemusel kapten ning meeskonnaliikmed vahistati Jaapani poolt (Wan 2010).

See viis Hiina-Jaapani suhted lähikümneni suurimasse kriisi. Peking peatas ministeeriumite tasandil kontaktid, tuhanded Hiina turistid lõpetasid reisirajad Jaapanis (BBC 2010) ning toimusid protestiaktsioonid Hiinas asuvate Jaapani saatkonna ning konsulaatide ees (Wan 2010).

Järgmine murdepunkt tuli 2012. aasta septembris, kui Jaapani valitsus teatas, et ostab kolm saart nende eraomanikelt (Choong 2014, 78). Toonane Jaapani peaministri Yoshihiko Noda poolt juhitud valitsuse eesmärk oli saada saared enda valdusesse enne Tokyo paremtiibse kuberner Shintaro Ishiharat, et saared oleksid „kontrollitud rahulikult ja stabiilselt“ (Tamura ja Oki 2012).

Choong (2014, 78-79) toob välja, et Jaapan kasutas terminit „natsionaliseerimist“ tehnilises tähenduses – vara üleminekut eraomandist valitsuse kontrolli alla. Paljudele hiinlastele tähendas see termin seda, et Jaapan tugevdab oma nõudmisi saartele, okupeerides või ära võttes Hiina territooriumit. Hiina valitsus lükkas eemale Tokyo ratsionaalse ostmise eesmärgi, öeldes, et see muudab *status quo*-d. Sellele järgnesid suureulatuslikud Jaapani-vastased protestid Hiinas.

Antud töö raames lõppeb Senkaku/Diaoyu saarte ajaloolise ülevaate andmine 23. novembriga 2013. Sel kuupäeval eesmärgiga survestada veelgi enam Jaapanit, kuulutas Hiina rahvusvahelise õiguse mõistes Jaapanile kuuluvad Senkaku saared enda õhukaitse turvatsooni osaks (*Air Defence Identification Zone (ADIZ)*) (The Guardian 2013).

4. Arengud Hiinas ning Jaapanis

Antud peatüki eesmärk on kogutud andmete põhjal anda vastust, millised Hiina Rahvavabariigi ning Jaapani sees toimuvad arengud kanduvad edasi vaidlusaluste Senkaku/Diaoyu saartega seotud küsimustesse. Käesolev peatükk käsitleb mõlema riigi julgeolekupoliitilisi arenguid eraldi, tuues välja põhilisemad punktid, mis mõjutavad arenguid Ida-Hiina meres.

4.1. Hiina poliitilised arengud alates 2013. aasta 23. novembrist.

Käesolev peatüki eesmärk on esile tuua Hiina Rahvavabariigi sees toimunud julgeolekualased arengud ning poliitikad, mis on mõjutanud olukorda hiinapäraselt Diaoyu saartel ning läbi selle bilateraalseid suhteid Jaapaniga.

Hiina on viimastel aastatel jõudsalt hakanud moderniseerima oma sõjaväge ning militaarstrateegiaid.

Hiina rahvusvabastusarmee (*People's Liberation Army (PLA)*) on maailma suurim oma inimkoosseisult ning Hiina sõjaline-eelarve on Ameerika Ühendriikide järel suuruselt teine (Harress 2015). 2015. aastal ulatus Hiina militaareelarve 145 miljardi dollarini, kasvades aastaga 10,1%, võrdlusena oli Hiina militaareelarve 1997. aastal umbes 10 miljardit dollarit (Harress 2015).

Hiina sõjaliste kulutuste kasvu on võimalik tõlgendada suurel määral Hiina majanduse järjepideva kasvamisega.

Ka 2016. aastal tõusid Hiina Rahvavabariigi militaarkulutused, kuid 7.6-protsendine kasv on väiksem alates 2010. aastast – peamiselt Hiina majanduse aeglustumise tõttu (Perlo-Freeman 2016).

Suurenevat Hiina militaarvõimekust võib seostada muutunud eesmärkidega sõjalis- ja julgeolekupoliitikas.

Alates Hiina Rahvavabariigi loomisest, on ideoloogiline vastasus ülemerelistele militaarbaasidele olnud Hiina globaalse hoiaku ning rahvusvahelise poliitika pildi nurgakiviks. Tänapäeval on aga „ülemereliste huvide“ kaitsmine sätestatud Hiina ametlikesse dokumentidesse kui peamine välis- ja julgeoleku prioriteet (Duchatel ja Sheldon-Duplaix, 2016).

2015. aastal välja tulnud Hiina militaarstrateegia valge raamat rõhutab, et „Hiina rahvuslikud huvid, tema rahvuslik julgeolek on haavatavam rahvusvahelisele ning regionaalsele rahutusele, terrorismile, piraatlusele, tõsistele katastroofidele ja epideemiatele ning ülemereliste huvide julgeolekule, mis puudutab energiat ja ressursse, strateegilisi meresideliine, samuti institutsioone, personaali ning varasid väljaspool riiki, on saanud ähvardavaks probleemiks“ (USNI News 2015). Andrew Erickson (2015) kirjutab, et riigist väljaspool asuvatele ressurssidele juurde pääsemine on hädavajalik Hiina kiire majanduskasvu ergutamiseks, mis on ikka veel tööstusele orienteeritud ning energianõudlik.

CSIS'i (Cordesman et al 2015, 458) analüüs toob välja, et Hiina sõltuvus energiaimpordist on pidevalt kasvamas ning mõjutab Hiina poliitikaid mereliste kaubandusteede ja Lõuna-Hiina mere suunas. Jõudsalt kasvav nõudlus imporditava energia vastu ei mõjuta ainult vajadust kaitsta Lähis-Idast tulevaid kriitilise tähtsusega tarneliine ning mereteid, vaid mõjutab ka otseseid kasvavaid huvisid Lõuna-Hiina ja Ida-Hiina energiaressursside vastu.

Hiina välisministeeriumi kõneisik Lu Kang mainib, et Hiina nafta ja gaasi uuringud vaieldamatus Ida-Hiina mere vetes Hiina seadusandluse all on õigustatud, mõistlikud ning legitiimsed. Hiina rajatised garnsilistel Nansha saartel ning rahudel, mis ei mõjuta ega sihi ühtegi teist riiki, on täielikult Hiina suveräänsuse all ning eemal etteheidetest (Cordesman et al 2015, 553).

Valge raamat toob välja, et Hiina merelised huvid ei ole enam piiratud oma rannajoonega, vaid ulatuvad ülemaailmselt. Valge raamat mainib, et traditsiooniline mentaliteet nagu maismaa kaalub üle mere, tuleb unustada (USNI News 2015).

Selleks, et oma meretaguseid huve kaitsta, on Hiina jõudsalt tugevdanud rahvavabastusarmee mereväge. O'Rourke (2016, 5) kirjutab, et Hiina ehitab üles modernsemat ja regionaalselt võimekat mereväge piiratud, kuid suureneva suutlikkusega läbi viia operatsioone Hiina rannikualast kaugemal. Hiina mereväe uuendamise panus tähendab antud juhul laiaulatuslike platvormide ja relvade omandamise programme, sisaldades laevade vastaseid ballistilisi rakette, tiibrakette, allveelaevu, merepealseid laevu, õhumasinaid ning toetavaid C4ISR süsteeme. Mereväe moderniseerimine sisaldab ka uuendusi tehnilises hooldamises ja logistikas, doktriinis, personali kvaliteedis, hariduses, treeningutel ning harjutustel.

Vaatlejad usuvad, et Hiina mereväe moderniseerimine on suunatud arendamiseks võimekust teha järgnevat: tegeleda olukorraga Taiwaniga militaarselt; kui vaja, kindlustades või kaitstes Hiina territoriaalseid vaidlusalasid Lõuna-Hiina meres ning Ida-Hiina meres (O'Rourke 2015, 7).

Hiina militaartegevuste kasvu on näha olnud selgelt ka Ida-Hiina mere ning Senkaku/Diaoyu saarte läheduses. South China Morning Posti (2014) järgi 2014. aastal tehtud sateliidipildid näitasid, et Hiina on ehitamas Nanji saartele laiaulatuslikku sõjaväebaasi, mis jääb vaidlusalustest saartest Ida-Hiina meres ligi 300 kilomeetrit loodesse, millesse on paigaldatud mitmeid suuri radareid ning rajatud maandumisribasid lennukitele.

2015. aasta keskel kirjutas The Japan Times (2015b), et Hiina plaanib rajada Nanji saartega samas Zhejiangi provintsis asuvale Wenzhousse järjekordse militaarbaasi, mis võtab enda alla umbes 500 000 ruutmeetrit ning millel on 1,2 kilomeetrine kairiba koos teeninduskanaliga, kuhu kuus laeva saab silduda, hangaar lennukite ja helikopterite jaoks ning suur treeningrajatis.

Hiina riigikaitseministeeriumi kõneisik Yang Yujun lausus pärast militaarbaasi rajamise plaani avalikuks tulemist, et „see on väljaspool igasugust kriitikat ning kahtlust kui Hiina viib läbi tegevusi ning ehitamisi oma territooriumil. Mõni meediaväljaanne Jaapanis teeb vastutustundlikke spekulatsioone Hiina legitiimsete tegevuste ning ehituste kohta ning suurendab pingeid regioonis. (Hill 2015)“

The Washington Posti artikkel mainib, et pärast 2012. aastat, mil Jaapani valitsus teatas kolme vaidlusaluse kaljurahnu ostmisest, alustas Hiina regulaarselt Senkaku/Diaoyu saarte ligidal piirivalvelaevadega patrullimist. Ometi oli 2014. aastal võrreldes eelneva aastaga näha, et Hiina laevade patrullimissagedus on märgatavalt langenud. Seda numbrilangust nähti kui Hiina kavatsusi de-eskaleerida antud dispuuti (Fravel ja Johnston 2014). Siiski oli see plaan de-eskaleerida antud saartetüli lühiajaline või üldse olematu.

2015. aasta novembris märgati Hiina mereväe luurelaeva Senkaku/Diaoyu saarte ümbruses ning sama aasta detsembris sisenes Hiina relvastatud piirivalvelaev antud vetesse (ABC News 2015). Mõlema puhul oli tegemist esimese juhtumiga, kus Hiina mereväe- või relvastatud piirivalvelaev on sisenenud Senkaku saarte territoriaalvetesse.

Hiina poliitikatetegijate retoorika seoses Ida-Hiina mere ning Senkaku/Diaoyu saartega on muutunud konkreetsemaks. Hiina Rahvavabariigi liidrite viimaste aastate sõnavõtted ilmestavad, et Hiina on küsimustes oma territooriumi üle vankumatu ega tee järeleandmisi.

Hiina välisminister Wang Yi 2014. aastal:

„Olenemata dispuudist mõne riigiga territoriaalsete ja mereliste õiguste ning huvide üle, oleme valmis rahumeelselt ja korralikult käsitlema neid läbi võrdsete läbirääkimiste ja konsultatsioonide ajalooliste faktide ja rahvusvahelise õiguse austamise baasil. Selles osas me ei muutu absoluutselt ka tulevikus. Samuti me ei kiusa väikseid riike, sest me oleme suur riik, ega aktsepteeri väike riikide rea moodustamist. Hiina positsioon on resoluutne

ning selge teemade üle, mis puudutavad territooriumit ja suveräänsust. Me ei taha ühtegi tolli territooriumist, mis ei kuulu meile. Aga me kaitseme igat tolli territooriumist, mis kuulub meile“ (Cordesman et al 2015, 549).

Rahvuslikujulgeolekuministeeriumi kõneisik Geng Yansheng 23. märtsil 2014:

„Meie otsustuskindlus ning tahe kaitsta riiklikku territoriaalset suveräänsust ning merendusõigusi ning –huve on vankumatu. Selle teema juures pole absoluutselt ruumi tingimiseks ning ühtegi provokatiivset tegevust ei tolereerita. Praegu meil on mõne kindla perifeerse riigiga mõned dispuudid probleemid territoriaalse suveräänsuse, merendusõiguste- ning huvide üle. Need probleemid on kõik provotseeritud teiste riikide poolt ning Hiinal puudub vastutus“ (Cordesman et al 2015, 549).

Välisministeeriumi kõneisikud Lu Kang ja Hong Lei mainivad, et Diaoyu Dao saared on olnud Hiina omanduses alates antiikajast, seega on Hiina patrullimine ning korrakaitsemeetmed Diaoyu Dao lähistel territoriaalvetes Hiina Rahvavabariigi omandatud õigus seaduslikult teostada oma suveräänsust (Cordesman et al 2015, 551). Nad mainivad ka, et Jaapanil ei tohiks olla illusioone selle kohta, samal ajal rõhudes, et dispuudi lahendamine peaks toimuma läbi dialoogide ning konsultatsioonide (Cordesman et al 2015, 551).

Õigustamaks rahvusvahelises keskkonnas oma sisepoliitilisi arenguid ning tegevusi Ida-Hiina meres, rõhutavad Hiina valitsuse esindajad, et Jaapan on olnud see riik, kes on unilateraalselt ohustanud Ida-Hiina mere *status quo*'d ning eskaleerinud pingeid regioonis.

Kaitseministeeriumi kõneisik Yang Yujun 28. novembril 2013:

„Nii, kes on see, kes ühepoolset ohustab *status quo*’d? Lisaks, kes on see, kes süvendab regionaalseid pingeid? Kes on see, kes pidevalt intensiivistab vastumeetmeid? Kes on see, kes kahjustab regionaalset turvalisust? Ma arvan, et rahvusvaheline kogukond võib jõuda omade järeldusteni... nii pikka aega tagasi kui 1969, mil Jaapan rajas ning teatas, et nad on loonud õhukaitse turvetsooni... kui nad tahavad meid loobuma (õhukaitse turvatsoonist), siis me nõuame Jaapanit loobuma oma õhukaitse turvatsoonist esimesena, siis Hiina võib 44 aastat hiljem asju uuesti hakata läbi vaatama“ (Cordesman et al 2015, 552).

Samas aktsepteerivad Hiina liidrid Jaapanit kui olulise majandusliku partnerina. Näiteks tõi Hiina kaitseminister Wang Yi 2016. aasta aprillis välja, et Hiina ja Jaapani suhted on teinud läbi „keerde ja pöörde viimastel aastatel põhjuste tõttu, mida kõige paremini teab Jaapan“, lisades, et Hiina ihaldab „terveid ja stabiilseid suhteid“ oma naabri ning võtmemajanduspartneriga (The Asahi Shimbun 2016).

4. 2. Jaapani poliitilised arengud alates 2013. aasta 23. novembrist.

Järgnevalt on oluline tuua välja sarnaselt Hiinaga julgeolekualased arengud Jaapanis, mis mõjutavad olukorda Senkaku saartel ning Ida-Hiina merel, mõjutades omakorda kahepoolseid suhteid Hiinaga.

Eelnevalt sai väljatoodud, et Hiina on muutnud oma sõjalispoliitilisi strateegiaid ning seeläbi hakanud moderniseerima Hiina rahvusvabastusarmeed, eeskätt selle mereväe võimekust. Sarnaselt Hiinale, on ka Jaapan läbi tegemas suuri arenguid oma militaarpoliitikates ning –strateegiates. Muudatusi Jaapani militaar- ja julgeolekupoliitikas võib pidada isegi murrangulistemaks kui Hiinas sama valdkonnas.

Samas on Senkaku saartega või Ida-Hiina merega seotud väljaütlemisi Jaapani juhtivate poliitikute ning ametiisikute poolt olnud märkimisväärselt vähem kui Hiinal, selle põhjuseks võib pidada, nagu ajalookäsitluse peatükis sai välja toodud, seda et Jaapani poliitikategijad ei taha tunnistada ametlikult antud dispuudi olemasolu.

Pärast II maailmasõja kaotust nägi Jaapani 1947. aasta konstitutsioon ette Jaapani vägede kasutamist üksnes enesekaitseks ning keelas oma vägede kasutamist riigist väljaspool (Bremner 2015).

Pärast võimule saamist on Jaapani peaminister Shinzo Abe muutnud Jaapani patsifistlikku kuvandit. Shinzo Abe valitsus on hoolimata opositsiooni ning avalikkuse vastusseisust taga ajanud põhiseaduse tõlgenduse muudatuse seadust, mille järgi on Jaapanil õigus kasutada oma võitlusvägesid välismissioonidel ning toetada sõjaliselt oma liitlasi (Soble 2015).

Peaminister Abe (Sieg 2015) mainib, et põhiseaduse tõlgenduse muudatuse seadus on hädavajalik, et viia vastavusse uute väljakutsetega nagu järjest tõusev Hiina. Ta lisab ka, et seadus on oluline, et kaitsta inimeste elusid, rahulikku eluviisi ning eesmärgiga vältida sõdu.

CNN (Park 2013) kirjutas, et pärast Hiina õhukaitse turvatsooni loomist kutsus Jaapani välisminister Hiina käitumist kui „läbinisti ohtlikku käitumist, mis ühepoolset muudab Ida-Hiina mere *status quo*’d, eskaleerides olukorda ning võib tekitada läbimõeldamatuid tagajärgesid“. Sama artikli järgi iseloomustas Jaapani valitsuse resolutsioon õhukaitse turvatsooni loomist kui Jaapani territoriaalse suveräänsuse rikkumist.

The Financial Times toob välja Jaapani välisministeeriumi ametniku väljaütlemise pärast seda, kui Hiina mereväelaev sisenes 2015. aasta detsembris Senkaku saarte territoriaalvetesse, et „olukord Ida-Hiina merel muutub aina hullemaks“ (Harding ja Clover 2016).

Jaapani puhul on näha, et tema militaar- ja julgeolekupoliitikates ning –strateegiates rõhutakse enim Hiina poolt tulevale ohule.

Jaapani 2015. aasta riigikaitse valge raamatu vastuvõtmine lükkus Abe poolt juhitava Liberaal Demokraatlikupartei poolt nädal aega edasi, kuna see olevat „liiga leebe“ seoses Hiinaga (Gady 2015).

Jaapani kaitseminister Gen Nakatani mainib 2015. aasta riigikaitse valge raamatu eessõnas, et kaitsepoliitika peab olema alati asjakohane pidevalt muutuvale julgeolekukeskkonnale. Ta lisab, et praegu on just nimelt see aeg, mil Jaapani kaitsepoliitika on suures pöördepunktis Jaapani ajaloos (Japanese Ministry of Defense 2015).

Valge raamat keskendub peamiselt Hiina merelistele tegevustele Ida-Hiina ning Lõuna-Hiina meres ning rõhutab, et julgeoleku olukord Jaapani ümber on muutunud järjest raskemaks (Gady 2015).

Mereliste trendide peatükis toob valge raamat (Japanese Ministry of Defense 2015, 118) välja, et ÜRO mereõiguse konventsioon (UNCLOS) tagab „avamerele navigeerimise vabaduse“ ja „avamerelt üle lendamise vabaduse“ printsüübid. Viidates Hiina tegevustele mainib valge raamat, sellest hoolimata Jaapaniga perifeersetes vetes ning õhuruumis, eriti Ida-Hiina meres ning Lõuna-Hiina meres, on saanud järjest tavapäraseks riikidele ühepoolsetelt kehtestama oma õigusi ning astuda samme, tuginedes nende unikaalsetele väidetele, mis on vastuolulised eksisteerivate rahvusvaheliste õiguste ning korraga.

Tugevat Hiinale vastandumist 2015. aasta riigikaitse valges raamatus nähti kui Jaapani valitsuse püüdlusi kergitada avalikkuse toetust eelpool toodud põhiseaduse tõlgenduse muutmise seadusele (The Japanese Times, 2015a).

Jaapani riigikaitse valge raamat (Japanese Ministry of Defense 2015, 118) kirjeldab, et merenduslik julgeolek on Jaapanile kui mereriigile, mis on ümbritsetud merest, kriitilise tähtsusega. Näiteks Jaapan sõltub merelisest transpordist, et importida energiaressursse. Vastavalt sellele on turvaliste mereteede kindlustamine elulise tähtsusega riigi ellujäämisel.

Pärast 2011. aasta Fukushima tuumajaama õnnetust, mil Jaapan oli sunnitud sulgema peaaegu kõik oma viiskümmend tuumareaktorit, kukkus tuumaenergia tootmine 1% ligidale kogu energiatootmisest, mis asendati peaaegu terviklikult suurenenud veeldatud maagaasi, nafta ja kivisüsi impordi ning kohaliku termaalenergia tootmisega (Slusarska ja Orlando 2016, 4-5). Seega on fossiilsete kütuste importimise stabiilsus, turvalisus ning taskukohasus olnud Jaapanile kõrgeteks prioriteetideks (Patrick 2015).

The Guardiani (McCurry 2015) järgi kiitis 2015. aasta detsembris Jaapan heaks oma kõigi aegade suurima kaitse-eelarve, ulatudes 5,05 triljoni jeenini, fookusega kaitsmaks oma kõige lõunapoolsemaid saareahelat. Kaitseministeeriumi hankenimikiri sisaldab 17 SH-60K mereväe patrullhelikopterit, kolme Global Hawk drooni, kuut F-35 hävituslennukit ja nelja V-22 Osprey kopterlennukit. Enamus uus eelarves mainitud rasketehnikast on plaanitud kaugete territooriumite monitoorimiseks ning tõrjuda tagasi kõiki pealetunge Senkaku saartele.

2016. aasta märtsikuus avas Jaapan Ida-Hiina meres asuval Yonanguni saarel enesekaitsejõudude radarijaama, Senkaku saartest 150 kilomeetrit lõunas. Yonanguni saarel asuvad radarid ning optilised sensorid laiendavad Jaapani vaatlusvõrgustikku 200 miili võrra. Saar mehitatakse 150 sõduriga, kuid piirdatakse vaid enesekaitseks mõeldud käsirelvadega (Cavas 2016).

Järgmise viia aasta jooksul plaanib Jaapan suurendada Ida-Hiina meres oma enesekaitsejõudude suurust viiendiku võrra, kuni 10 000 meheni, sealhulgas raketipatareisid, mis aitavad Jaapanil luua kaitsekardina pikki saareahelat (Kubo ja Kelly 2016).

Kuigi Jaapan üritab eitada dispuudi olemasolu, on ta vaidlusaluste saartega seotud tegevustega pigem ettevaatlik ega soovi teha provokatiivseid samme. Seda võib seostada sellega, et Jaapan võtab Hiinat kui üht kõige olulisemat majanduslikku partnerit riigi jaoks.

Väljaandes Defence News mainis Jaapani kaitseatašee Washingtonis pärast Yonaguni baasi rajamist, et Jaapanil puuduvad kavatsused paigutada kaitsejõude vaidlusalustele Senkaku saartele, kuna see eskaleeriks ainult pingeid ning Jaapan ei taha seda (Cavas 2016).

Intervjuus The Financial Times'iga mainib Jaapani peaminister Shinzo Abe, et Jaapan tunneb väga suurt muret Hiina territoriaalsete nõudmiste üle, kuid balansseeris seda Pekingi majanduspoliitika kiitmisega, näidates soovi jätkata suhtlust Xi Jinpingiga (Harding ja Clover 2016).

The Brics Post (2015) toob välja, et 2015. aasta lõpus mainis Shinzo Abe, et ta tahab tugevdada Hiinaga majanduslikke sidemeid, läbi vabakaubanduslepingu. Ta lisas, et „Jaapan ning Hiina on suuruselt kolmas ja teine majandus maailmas.“ „Mõlema riigi kasvul ning majanduslike sidemete tugevdamisel on oluline tähtsus teistele Aasia osadele ning kogu ülejäänud maailmale,“ lausus ta, kirjeldades suhteid Hiinaga kui „ühte kõige tähtsamat Jaapani jaoks.“

5. Järeldused ja diskussioon

Eelnevas peatükis tõi antud töö välja Hiina Rahvavabariigi ning Jaapani riigi sees toimunud peamised militaarjulgeolekualased arengud pärast 23. novembrit 2013. aastal. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli anda vastust küsimusele, kuidas on mõjutanud Jaapani ning Hiina sisepoliitilised muutused mõlema riigi vahelisi suhteid Senkaku saartetüli näitel. Andmaks vastust püstitatud uurimisküsimusele, tuleb teha analüüsitud andmete põhjal järeldused.

Analüüs näitas, et mõlema riigi sees on toimunud murrangulised muudatused seoses julgeolekpoliitikaga. Hiina on hakanud enam keskenduma meretagustele ressurssidele juurdepääsemisele, moderniseerides peamiselt oma mereväge. Jaapan on loobunud oma patsifistlikust hoiakust, põhjendades seda peamiselt Hiina poolt tuleva ohu kasvamisega. Jaapani ja Hiina sees toimunud julgeolekupoliitilised arengud ilmestavad, et kahe riigi bilateraalsed suhted seoses Senkaku saartetülga on alates 23. novembrist 2013 muutunud konfliktsemaks.

Hiina Rahvavabariigi kui suure energianõudlusega riigi jaoks on oma majanduskasvu ergutamiseks vajalik juurdepääs väljaspool riiki asuvatele ressurssidele. CSIS'i analüüs tõi välja, et Hiina suurenev vajadus imporditava energia vastu kasvatab Hiina huve ka Ida-Hiina energiaressursside vastu. Meretaguste energiaressursside paremaks kätte saamiseks on Hiina Rahvavabariigi sees toimunud olulised muudatused seoses selle julgeoleku- ning militaarpoliitikaga. Esiteks tõi Hiina 2015. aasta militaarstrateegia valge raamat välja, et Hiina merelised huvid pole enam piiratud oma rannajoonega, vaid ulatuvad ülemaailmselt ning et on loobunud põhimõttest, et maismaa kaalub üle mere. Teiseks on Hiina hakanud moderniseerima oma mereväge. Mereväe võimekuse suurendamise ühe eesmärgina nähakse Ida-Hiina meres asuvate dispuutsete alade kaitsmist.

Vastamaks püstitatud uurimisküsimusele, kuidas need arengud mõjutavad Hiina suhteid Jaapaniga, on oluline osa poliitikategijate seisukohtadel ja retoorikatel ning reaalses tegevustes Ida-Hiina meres. Hiina juhtide väljaütlemised ilmestavad, et Hiina peab vaidlusaluseid Senkaku/Diaoyu saari kindlakäeliselt oma territooriumi osaks ning Jaapanil ei ole õigust kritiseerida Hiina tegevuste üle kõnealuste saarte vetes. Veelgi enam rõhutavad Hiina poliitikategijad, et Jaapan on hoopis see riik, kes on ühepoolset oma tegevustega ohustanud Ida-Hiina mere *status quo*'d ning eskaleerinud pingeid regioonis.

Jaapani arengud on tulenenud peamiselt kasvanud julgeolekuohust regioonis. Suurenenud ohutunnetus on pannud Jaapani tegema pöödepunkte oma julgeolekupoliitikates. Jaapan on olnud pärast II maailmasõja lõppu patsifistlik riik ning selle konstitutsioon keelas Jaapani võitlusvägedel kasutada oma võitlusvägesid väljaspool oma riigiterritooriume. Jaapani peaminister Shinzo Abe valitsus on aga muutnud drastiliselt seda hoiakut. Tema valitsus surus läbi hoolimata opositsiooni ning avalikkuse suurest vastumeelsusest põhiseaduse tõlgendamise muudatuse, mille järgi võib Jaapan taas kasutada vägesid väljaspool riigiterritooriumi. Rõhudes, et see on oluline arvestades Hiina kasvavaid huvisid regioonis ning et kaitsta inimeste elusid ning rahulikke eluviise.

Jaapani 2015. aastal välja antud riigikaitse valge raamat vastandub tugevalt Hiinale ning selle tegevustele ametlikult Jaapanile kuuluvate saarte ümbruses. Valge raamatu mereliste trendide peatükis kirjutatakse, et merenduslik julgeolek on Jaapanile kui mereriigile, kriitilise tähtsusega, kuna Jaapan sõltub merelisest transpordist, et importida energiaressursse. Senkaku saarte ning sellega ümbritsetud territoriaalvete kaitsmiseks, on Jaapan suurendanud oma kaitse-eelarvet, mille fookus on asetatud Ida-Hiina saartele julgeolekule. Sarnaselt Hiina liidrite väljaütlemistele toonitavad Jaapani poliitikategijad, et Hiina on oma tegevustega unilateraalselt muutnud Ida-Hiina mere *status quo*'d ning eskaleerinud pingeid regioonis.

Samas ei taha Jaapani tunnistada saartedispuudi olemasolu Hiinaga ning on vaidlusaluste saartega seotud tegevustega pigem olnud ettevaatlik ega soovi teha provokatiivseid samme. Ettevaatliku hoiaku üheks näiteks Jaapani kaitseatašee Washingtonis väljaöeldu,

et Jaapan ei soovi paigutada Senkaku saartele oma kaitsejõude, kuna see eskaleeriks pingeid.

Mõlema riigi sees toimunud arengud julgeolekupoliitikates ning –strateegiates näitavad, et nii Jaapan kui ka Hiina on võtnud tüli Ida-Hiina mere saartes veelgi tõsisemalt ning on valmis kaitsma Senkaku/Diaoyu saartega seotud huve. Samas ei ole kumbki riik teinud radikaalseid samme, mis lõhuksid Hiina ja Jaapani bilateraalsed suhted täielikult ning viiksid riigid sõjalisel konfliktile. Selle põhjusena võib näha seda, et mõlemad riigid peavad teist osapoolt majanduslikus tähenduses oluliseks partneriks.

Seega on mõlema riigi sees toimunud julgeolekupoliitilised arengud alates 2013. aasta 23. novembrist süvendanud konfliktile Ida-Hiina meres asuvate Senkaku/Diaoyu saarte üle ning samal ajal halvendanud Jaapani ja Hiina kahepoolseid suhteid. Samas ei ole antud tüli üle kaalunud nende riikide majanduslikke huve, mistõttu mõlema riigi tegevused olnud pigem provotseerivad ning diplomaatilised.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli anda vastust küsimusele, kuidas mõjutavad Jaapani ning Hiina Rahvavabariigi sisepoliitilised muutused kahe riigi vahelisi suhteid Senkaku saartetüli näitel. Antud töö keskendus peamiselt militaarjulgeoleku valdkonnaga seotud arengutele ning poliitikategijate seisukohtadele pärast 23. novembrit 2013, mil Hiina teatas õhukaitse turvatsooni loomisest ametlikult Jaapanile kuuluvate Senkaku saarte kohal.

Dispuudi juured Hiina Rahvavabariigi ja Jaapani vahel Senkaku/Diaoyu saarte üle ulatuvad tagasi 19. sajandi lõppu. Siiski sai konflikt hoo sisse 1970ndatel, mil uurimised näitasid suurte naftavarude olemasolu saarte territoriaalvetes, ning on intensiivistunud viimasel kümnendil.

Andmete kogumise allikadena kasutas antud töö peamiselt Hiina militaarstrateegia ja Jaapani riigikaitse valget raamatut ning CSIS'ise põhjalikku analüüsi Hiina militaarstrateegiate kohta. Allikate analüüsimisele kasutati induktiivset sisuanalüüsi.

Tulemused näitasid, et mõlema riigi sees on toimunud murrangulised protsessid sõjalisjulgeoleku valdkonnas. Hiina suur energianõudlus on tekitanud vajadust suuremale ligipääsule meretagustele varadele, mille tõttu on Hiina loobunud põhimõttest, et maismaa kaalub üle mere, ning on moderniseerinud jõudsalt oma mereväge, sealhulgas suurendanud kohalolekut Ida-Hiina meres. Jaapan, mis oli pärast II maailmasõda patsifistlik riik, on muutnud oma põhiseaduse tõlgendust, mis lubab tal jälle kasutada militaarjõude väljaspool riigiterritooriumi, nimetades seda eelkõige vastukaaluks Hiina poolsele ohule.

Mõlema riigi sees toimunud arengud ning poliitikategijate seisukohad pärast Hiina õhukaitse turvatsooni loomist Ida-Hiina mere kohal näitavad, et kuigi välditakse radikaalsete sammude tegemist, on konflikt Senkaku/Diaoyu saarte üle intensiivistunud ning ohustanud veelgi enam Jaapani ja Hiina kahepoolseid suhteid. Samas ei ole antud tüli üle kaalunud nende riikide majanduslikke huve, mistõttu on mõlema riigi tegevused seoses Ida-Hiina mere saartega olnud pigem provotseerivad ning diplomaatilised.

Kasutatud kirjandus

1. ABC News. 2015. "‘Armed’ Chinese ship near disputed East China Sea isles, Japan says." 27 detsember. <http://www.abc.net.au/news/2015-12-26/armed-china-ship-near-disputed-east-china-sea-isles/7055082> (külastatud 4 mai 2016)
2. Adnan, Mubeen. 2014. Foreign Policy and Domestic Constraints: A Conceptual Account. *A Research Journal of South Asian Studies*. 29(2): 657-675
3. BBC. 2010. „Japan rejects China’s demand for formal apology.“ 25 september. <http://www.bbc.com/news/world-11410568> (külastatud 3 mai, 2016)
4. BBC. 2014. „How uninhabited islands sourced China-Japan ties.“ 11 november. <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11341139> (külastatud 3 mai, 2016)
5. Bramner, Brian. 2015 “Japan Gets Ready to Fight: Abe wants to unshackle Japan from its postwar pacifism” *Bloomberg* 13 veebruar. <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-02-12/japan-s-military-spending-to-rise-amid-defense-strategy-overhaul> (külastatud 6 mai, 2016)
6. Cavas, Christopher P. 2016. “Japan Extends East China Sea Surveillance” *Defence News*. 18 märts <http://www.defensenews.com/story/defense-news/2016/03/17/japan-china-senkaku-islands-diaoyu-dispute-territorial-radar-surveillance-intrusion/81937524/> (külastatud 6 mai, 2016)
7. Choong, William. 2014. The Senkaku/Diaoyu dispute. *Adelphi Series*. 54(445): 59-92.
8. Cordesman, Anthony H, Colley, Steven and Wang, Michael. 2015. “Chinese Strategy and Military Modernization in 2016: A Comparative Analysis.” *Center For Strategic & International Studies*.
9. Crowell, Tod. 2016. “China’s Navy: A Maritime Power?” *Newgeography*. 16 jaanuar <http://www.newgeography.com/content/005129-chinas-navy-a-maritime-power> (külastatud 4 mai, 2016)
10. Drifte, Reinhard. 2014. „The Japan-China Confrontation Over the Senkaku/Diaoyu Islands – Between „shelving“ and „dispute escalation.“ *The*

- Asia-Pacific Journal*. 12 (30): <http://www.globalresearch.ca/the-japan-china-confrontation-over-the-senkakudiaoyu-islands-between-shelving-and-dispute-escalation/5393760> (külastatud 29. aprill 2016)
11. Duchatel, Mathieu and Sheldon-Duplaix, Alexandre. 2016. "China's "imminent issue": Djibouti and overseas military interests." *European Council on Foreign Relations*. 25 märts.
http://www.ecfr.eu/article/commentary_chinas_imminent_issue_djibouti_and_overseas_interests4069 (külastatud 4 mai, 2016)
 12. Erickson, Andrew. 2015. "Dreaming Big, Acting Big: Xi's Impact on China's Military Development." *The Asan Forum*. 15 oktoober.
<http://www.theasanforum.org/dreaming-big-acting-big-xis-impact-on-chinas-military-development/> (külastatud 4 mai, 2016)
 13. Fravel, Taylor and Johnston, Alastair Iain. 2014. "Chinese signaling in the East China Sea?" *The Washington Post*. 12 aprill.
<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/04/12/chinese-signaling-in-the-east-china-sea/> (külastatud 4 mai 2016)
 14. Gady, Franz-Stefan. 2015. "Surprise: Japan Sees China as its Main National Security Threat" *The Diplomat*. 21 juuli.
<http://thediplomat.com/2015/07/surprise-japan-sees-china-as-its-main-national-security-threat/> (külastatud 6 mai, 2016)
 15. Harding, Robin and Clover, Charles. 2016 "China steps incursions around disputed Senkaku Islands" *The Financial Times*. 21. jaanuar.
<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/adf159d0-c007-11e5-846f-79b0e3d20eaf.html#axzz489vbAIRz> (külastatud 6 mai, 2016)
 16. Harress, Christopher. 2015. "China State Visit 2015: China's Military is Closing The Gap on US Defence Technology." *International Business Times*. 22 september. <http://www.ibtimes.com/china-state-visit-2015-chinas-military-closing-gap-us-defense-technology-2106931> (külastatud 4 mai, 2016)
 17. Hill, Craig. 2015. "Confirmed: China is building a military base near Japan" *China Daily Mail*. 27 jaanuar.
<https://chinadailymail.com/2015/01/27/confirmed-china-is-building-a-military-base-near-japan/> (külastatud 11 mai, 2016)

18. JAPAN DEFENCE & SECURITY REPORT. 2015. *Japan Defence & Security Report*, (2), 1-74
19. Japanese Ministry of Defense. 2015. "Defense of Japan 2015" http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/2015.html (Külastatud 11 mai, 2016)
20. Kaarbo, Juliet. 2015. A Foreign Policy Analysis Perspective on the Domestic Politics Turn in IR Theory. *International Studies Review*. 17: 189-216.
21. Kubo, Nobuhiro and Kelly, Tim. 2016. "Japan opens radar station close to disputed isles, drawing angry China response" *Reuters*. 28 märts. <http://www.reuters.com/article/us-japan-china-eastchinasea-idUSKCN0WT0QZ> (külastatud 6 mai, 2016)
22. Lepš, Jakub. 2003. U.S. China Policy after Tiananmen: Two-Level Game Analysis. *Studia territorialia. Department of American Studies Series*. 2: 107-133
23. Manicorn, James. 2010. Growing Nationalism and Maritime Jurisdiction in the East China Sea. *China Brief* 10(21): 9-11
24. Masahiro, Akiyama. 2013. „Geopolitical Considerations of the Senkaku Islands“ 7 august. <http://islandstudies.oprf-info.org/research/a00007/> (külastatud 3 mai, 2016)
25. Mitchell, David. 2001. International Institutions and Janus Faces: The Influence of International Institutions on Central Negotiators within Two-Level Games. *International Organization*. 6: 25-48
26. McCurry, Justin. 2015. "Japan signs off biggest ever defence budget as Senkaku tensions rise." *The Guardian*. 24 detsember <http://www.theguardian.com/world/2015/dec/24/japan-approves-defence-budget-china-senkaku> (külastatud 6 mai, 2016)
27. Neack, Laura. 2008. *The new foreign policy: Power seeking in a globalized era*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers
28. O'Rourke, Ronald. 2016. "China Naval Modernization: Implications for U.S. Navy Capabilities – Background and Issues for Congress." 31 märts <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33153.pdf> (külastatud 4 mai, 2016)
29. Osti, Donatello. 2013. The Historical Background To The Territorial Dispute Over The Senkaku/Diaoyu Islands. *International Peace & Security Institute*. 182: 1-9

30. Park, Madison. 2013. "Why China's new air zone incensed Japan, U.S." *CNN*. 27 november <http://edition.cnn.com/2013/11/25/world/asia/china-japan-island-explainer/> (külastatud 6 mai, 2016)
31. Patrick, Hugh. 2015. „Japan's post-Fukushima energy challenge“ *East Asia Forum*. 23 november <http://www.eastasiaforum.org/2015/11/23/japans-post-fukushima-energy-challenge/> (külastatud 10 mai, 2016)
32. Perlo-Freeman, Sam. 2016. "Economics trumps geopolitics as China announces lowest defence budget increase in years." *Stockholm International Peace Research Institute*. 7 märts. <http://www.sipri.org/media/expert-comments/china-defence-budget> (külastatud 4 mai, 2016)
33. Putnam, Robert. 1988. Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games. *International Organization* 42(3): 427-461
34. Rose, Caroline. 2005. *Sino-Japanese Relations: Facing the Past, Looking to the Future?* New York: RoutledgeCurzon
35. Sieg, Linda. 2015. "Japan enacts bills easing pacifist constitution's limits on military" *Reuters*. 18 september. <http://www.reuters.com/article/us-japan-security-idUSKCN0RI03120150918> (külastatud 6 mai, 2016)
36. Soble, Johnathan. 2015. "Japan's Parliament Approves Overseas Combat Role for Military" *The New York Times*. 18 september http://www.nytimes.com/2015/09/19/world/asia/japan-parliament-passes-legislation-combat-role-for-military.html?_r=0 (külastatud 6 mai, 2016)
37. Slusarska, Danuta and Orlando, Fabio. 2016. "Shifting Geopolitics of Energy: Winners & Losers, Japan" *Friends of Europe* <http://www.friendsofeurope.org/media/uploads/2016/05/JAPAN-booklet.pdf> (Külastatud 10 mai, 2016)
38. South China Morning Post. 2014. "China building large military base near disputed Diaoyu Islands: sources." 22 detsember. <http://www.scmp.com/news/china/article/1667705/china-builds-military-base-islands-near-senkakus-sources?page=all> (külastatud 4 mai, 2016)
39. Strauss, Anselm L. and Corbin, Juliet. 1990. *Basics of Qualitative Research*. London: Sage Publications

40. Zhongqi Pan. 2007. Sino-Japanese Dispute over the Diaoyu/Senkaku Islands: The Pending Controversy from the Chinese Perspective. *Journal of Chinese Political Science* 12(1): 71-92.
41. Tamura, Yu and Oki, Seima. 2012. "Senkaku Talks with China end in Stalemate." *Yomiuri Shimbun*. 13 juuli. <http://www.asianewsnet.net/news-33353.html> (külastatud 2 mai, 2016)
42. The Asahi Shimbun. 2016. "China lays out firm conditions for improved ties with Japan." 1 mai <http://www.asahi.com/ajw/articles/AJ201605010007.html> (külastatud 8 mai, 2016)
43. The Brics Post. 2015. "Ties with China "one of Japan's most important ones": Abe." 13 november <http://thebricspost.com/ties-with-china-one-of-japans-most-important-ones-abe/#.Vzh03ZF97IV> (külastatud 8 mai, 2016)
44. The Guardian. 2013. "China imposes airspace restrictions over Japan-controlled Senkaku islands." 23 november. <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/23/china-airspace-restrictions-japanese-senkaku> (külastatud 3 mai, 2016)
45. The Japan Times. 2015a. "Alarmist Defense white paper." 26 juuli. <http://www.japantimes.co.jp/opinion/2015/07/26/editorials/alarmist-defense-white-paper> (külastatud 6 mai, 2016)
46. The Japan Times. 2015b. "China plans to build coast guard base near Senkaku Islands: sources" 13 juuni. <http://www.japantimes.co.jp/news/2015/06/13/national/politics-diplomacy/china-plans-to-build-coast-guard-base-near-senkaku-islands-sources/> (külastatud 4 mai, 2016)
47. USNI News. 2015. "Document: China's Military Strategy." 26 mai. <https://news.usni.org/2015/05/26/document-chinas-military-strategy> (külastatud 4 mai, 2016)
48. Wan, William. 2010. "Boat collision sparks anger, breakdown in China-Japan talks" *The Washington Post*. 20 september. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/09/20/AR2010092000130.html> (külastatud 3 mai, 2016)

Summary

The effect of China's and Japan's security political developments on bilateral relationships: The example of The Senkaku island dispute

The purpose of this bachelor thesis was to give an answer to a question, how developments in domestic policies of Japan and People's Republic of China influence bilateral relations of those two countries by the example of the Senkaku island dispute. This thesis focused mainly on the changes in the military and security political field and on the statements of the policy makers of those two countries after 23rd of November 2013 when China announced of establishing Air Defence Identification Zone over the Senkaku islands which officially belong to Japan.

The roots of the dispute between People's Republic of China and Japan over the Senkaku/Diaoyu islands reach back to the end of the 19th century. However the conflict erupted in the 1970s when researchers showed of an existence of huge oil reserves in these island's territorial waters, and has escalated even more in the last decade.

For the data collection this research used mainly Chinese white paper on military strategy and Japanese hite paper on defence and CSIS's profound analysis on China's military strategies. For the data analyzing the inductive content analysis was used.

The results showed that in both countries there have been major processes in military security policies. China's great demand for energy has increased it's need to gain for a better access to overseas energy resources, leading China to abandon it's principle that mainland overweighs sea and has strongly been modernizing it's naval forces. China has also increased it's presence in the East China Sea. Japan which used to be pacific country after World War II has changed an interpretation of it's constitution, allowing Japan again to use it's defence forces outside of the state borders, naming it as a countermeasure for Chinese actions in the region.

The developments in both countries and the statements of their policy makers after China's establishment of Air Defence Identification Zone over the East China sea show that however trying to not make any radical steps the conflict over the Senkaku/Diaoyu islands has been intensified and threatened more over Japanese and Chinese bilateral relationship. Despite that the conflict hasn't still overweight the economical interests of those countries, so the actions of both countries associated with the East China Sea islands have been mostly provocative and diplomatic.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Alar Parksepp**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose,
**Hiina ja Jaapani julgeolekupoliitiliste arengute mõju kahe riigi vahelistele suhetele:
Senkaku saartetüli näitel,**

mille juhendaja on **Urmas Pappel**,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **16.05.2016**